

Lietuviai

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper, Authorized by EUROM/HC Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 203 • Publisher: V. Meškauskas, (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000 • Printer: Memminger Zeitung, Memmingen, Schranneplatz 6. Vyr. redaktorius V. Meškauskas, redaktorius J. P. Palukaitis, Redakcijos ir Administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677.

Nr. 17 (62)

1950. IV. 28.

Amerika visur priešinsis komunizmui

REISKMINGOS TRUMANO IR ACHESONO KALBOS — JAV VIESOJI NUOMONĖ RUOSIAMA BESALYGINIAM PASIPRIEŠINIMUI KOMUNIZMUI

Washingtonas (L). Redaktorių ir vėliau teisininkų sąjungų suvažiavimai prezidentui Trumanui ir užsienio reikalų ministeriui Achesonui davė progos pasakyti programines užsienio politikos kalbas. Kalbėdamas ir redaktorius Trumanas pareiškė:

„Esu laimingas šiandien galėdamas būti drauge su Jumis. Mes kartu turime spresti daug svarbių problemų ir kartu nešame atsakomybę už JAV užsienio politikos suformulavimą. JAV nėra įtakingesnės ir reikšmingesnės mūsų užsienio politikai organizacijos už tą, kurią jūs atstovaujate.“

Toliau Trumanas nurodė, kad demokratinėje valstybėje užsienio politika remiasi visos tautos sprendimais. Jei tauta yra gerai ir pilnai informuota, ji padarys ir gerus sprendimus. Užsienio politikoje negalima vadovautis partiniais interesais. Šiandieną politikos kryptį nustato ne frakcioniški diplomatai, bet rankovės užsiraite žurnalistai. Ir niekad mūsų piliečiai nebuvo reikalingi tiek informacijų apie pasaulio įvykius kaip šiandien.

Šiandien laisvei gresia komunizmas. Tai yra kova, kuri nustelbė visus kitus reikalus. Vienas svarbiausių ginklų, kurios komunistai naudoja šioje kovoje yra propaganda: apgavimas, apsimitimas ir melas yra jų politikos priemonės.

Ta propaganda gali nugalėti tik tiesa, pilna, paprasta, nefrizuota. Jei spauda nieko neslepdamas skelbia tik tiesą, tada ji turi patikėjimą, tada ji gali komunistų propagandą paversti juokais.

Tiesa, komunistų propaganda yra tokia melaginga, nesumanij ir triukšminga, kad tiesiog stebėtis reikia, kaip ji dar sulaukia pasisekimo. Tačiau reikia neužmiršti, jog tie žmonės, į kuriuos ji yra nukreipta, negali priimti prie tiktų informacijų.

Amerika turi skelbti tiesą apie save, laisvę ir demokratiją ne tik savo sienoje, bet su ta tiesa eiti ir į pasaulį.

Programa

Kalbėdamas teisininkų suvažiavime Trumanas pareiškė, kad jo vyriausybė išdirbs programą kovai su komunizmu pačioje JAV ir visame pasaulyje. Jis pareiškė, kad kovai su komunizmu esą du keliai: teisingas ir klaidingas. Jo vyriausybė pasirinkusi protinę kelią. Štai ta programa:

1. Savo pačių gynimo sustiprinimas ir visų laisvų tautų parama visame pasaulyje, kad jos tikrai galėtų pasipriešinti komunistinei agresijai.
2. Mūsų demokratijos patobulinimas, kad

Vakarai gins Berlyną

Washingtonas (L). Užsienio reikalų ministeri Deanas Achesonas pareiškė spaudos konferencijoje, kad vyriausybė šiuo metu tiria įvairius siūlymus, kaip Vak. Vokietijai tampriau įjungti į Atlanto bendruomenę.

Toliau jis pabrėžė, kad Vakarų valstybės nesileis išstumiamos iš Berlyno per Sekminių demonstracijas. Achesonas patikino, kad griebtasi visų žygių, kad reikalui esant Berlyne palaikius tvarką. Tačiau jis negalįs jau dabar tas numatomas priemones išvardinti.

Toje spaudos konferencijoje dalyvavo ir dabar Washingtono bevišį 15 Bonnos seimo atstovų.

NEW YORK TIMES trečiadienį paskelbė savo komentatoriaus James Restono straipsnį, kuriame jis teigia, kad užsienio reikalų ministerija svarsto du planus Vakarų Vokietijos vyriausybės autoritetui sustiprinti ir ją įtraukti į Atlanto pakta. Tam tiksliu siūlyma:

1. Įsteigti Atlanto Tarybą, kuri derintų Atlanto pakto valstybių ir Vak. Vokietijos politiką bei ūkinius reikalus.

2. Peržiūrėti okupacijų statutą, suteikiant Bonnos vyriausybei didesnes teises užsienio politikos reikaluose ir tuo paruošti kelią formaliam Vak. Vokietijos įstojimui į Atlanto pakta.

Restonas rašo: „Pirmasis siūlymas jokiū būdu dar nereikia, kad Vokietija turi būti atginkluota. Tačiau, jei Vokietija būtų formaliai įtraukta į Atlanto pakta, kaip tai numato antrasis variantas, tai tada galėtų kilti ir kalba dėl vokiečių dalyvavimo Atlanto bendruomenės, gynime arba tiesiogiai, arba netiesiogiai, kaip dalis Atlanto valstybių ginkluotoji jėgų ne vokiečių vadovaujama.“

Bonnos vyriausybės autoriteto ir teisių pa-

patėkus mums ir kitiems įrodymą, kad demokratija yra geriausia visuomeninio gyvenimo forma.

3. Ramus, be isterikos ir didelio triukšmo, pasipriešinimas komunistų pogrindžio veiklai pačioje JAV, kur tik ji pasireiškė.“

Neviešas Achesono pranešimas

Neoficialiai Achesonas redaktoriams pasakė, kaip dabar pranešė NEW YORK HERALD TRIBUNE, (kiti laikraščiai mini vieną „aukštą asmenį“), kad dalykai Berlyne vystosi nelėmtai. Sovietai paskutiniuoju laiku nori paauštrinti tarptautinę būklę, įkaitinti ją iki virimo laipsnio, kad tuo būdu Vakarų priverstų eiti į naujas derybas. Tačiau iš tikrųjų tokia jų elgsena rodanti tik jų silpnumą ir baime.

Kaip sovietų bandymai tarptautinę būklę įtempti buvo išvardinta: amerikiečių lėktuvų pašovimas, nauji reikalavimai peržiūrėti Montreaux sutartį dėl Dardanelų, reikalavimas iš Triesto atitraukti vakariečių kariuomenes, komunistų agitacija prieš amerikiečių ginklų į Europą gabenimą, parodomosios bylos Rytų Europoje, reikalavimai sumažinti amerikiečių pasiuntinybių personalą Rytų Europoje bei ištrėmimas vakariečių diplomatu.

Svarbi reikšmė sovietų planuose atitenka planuojamam komunistinio įnaimo žygiui į Berlyną per Sekmines.

Achesonas detalizuoja

Kalbėdamas tame pat redaktorių suvažiavime Achesonas pakartojo savo „totalinės diplomatijos“ reikalavimą. Visi turi suprasti, kad dabartinė kova yra vedama už 2.000 metų kultūros laimėjimų išlaikymą. Svarbiausias jų priešas yra sovietai. Jie savo didžiausiu ir pavojingiausiu priešu laiko JAV. Kartu jie nori kaip galima daugiau paversti laisvų tautų.

Be to, Kremlius vėliau siekia dar kito aiškaus tikslo — jie nori pasidaryti galingiausią pramonės valstybę. Šiandien jiems iki to tikslo labai toli, bet jei jie išvis nepasiekia Vakarų Europoje ir Japonijoje, jie tą tikslą ilgainiui pasiekės.

„Todėl aš sakau jums, — teigė Achesonas — nepadarykime klaidos. Mes esame susidūrę su labai rimtu pavojumi, kėsinamasi į mūsų kultūros pamatus ir laisvojo pasaulio saugumą — į saugumą to pasaulio, kuriame tik gali klestėti mūsų kultūra...“

Tie, kurie labai yra susirūpinę tarptautine būkle, tai daro su pagrindu.“ Toliau Achesonas pakartojo ir detalizavo jau Trumano skelbtą mintį, kad komunizmo propagandai reikia pasipriešinti tiesos skelbimu. Maža to,

didinimui iš principo pritarė ir JAV užsienio reikalų ir krašto apsaugos ministerijos. Tačiau kol kas nenutarta, kuriuo keliu eiti prie principo įgyvendinimo, o taip pat ir nesutarta ir dėl spartos, kuria jis turėtų būti įgyvendintas.“

Washingtono suprantama, kad Vakarų Vokietijos ūkinis ir event. karinis pajėgumas yra toks didelis, kad ji lengvai galėtų išvirsti vien tik Vakarų Europos organizacijoje. Todėl norint sumažinti vokiečių svorį, reikia juos įjungti į daug platesnę šiaurės Atlanto organizaciją. Toje organizacijoje, kurioje dalyvauja beveik visos Vakarų Europos valstybės bei JAV su Kanada vokiečiai jokiū būdu negalėtų pirmauti.

* Vakarų Berlyno magistratas per Sekmines uždraudė Vakarų Berlyne ruošti bet kokias demonstracijas.

Kariniai pasiruošimai

Londonas (BBC). Gegužės mėn. Vokietijos amerikiečių zonoje prasidės kursai Prancūzijos, Italijos, Belgijos, Olandijos, Luksemburgo, Danijos ir Norvegijos karininkams bei atskiram kariuomenės dalim, kuriuose bus supažindinama su amerikiniiais ginklais bei taktika.

JAV kariuomenės štabas pranešė, kad daromi bandymai su raketiniu ginklu, kuris gali numušti kiekvieną lėktuvą iki 18.000 m aukštumos t. y. iki tokios, kurios šių laikų bombonešiai dar nepasiekia. Taip pat esąs bandomas naujoviškas prieštankinis ginklas, kuris gali sunaikinti kiekvieną tanką.

JAV krašto apsaugos ministeris Johnsonas šeštadienį paskelbtame pusmetiniame rapor-

politikos srityje reikia padaryti viską, kad sutelktus visas laisvojo pasaulio jėgas.

Jo peršama „totalinė diplomatija“ reiskiant, kad ateityje negali būti jokio skirtumo tarp užsienio ir vidaus politikos. Visai vistiek kurį klausimą amerikiečiai besvarstytų, ar tai būtų biudžetas, ar mokesčiai, ar imigracija, karinė programa ar parama užsieniui, visi jie sudaro vienos ir tos pačios programos dalį.

Tie laikai, kada užsienio reikalų ministrai šįsėdavo savo notus būriniais laivais, kurie kelionėje užtrūkdavo ištisus savaites, o po to diplomatai užsidėję iškilmingas uniformas jas įteikdavo karaliams, negrįžtamai praėjo. Šiandien visas pasaulis seka ką amerikiečiai kalba kongrese, ką rašo jų spaudoje, praneša radijas. Visa tauta turi rūpintis užsienio politika.

Priešas yra sovietai. Ir su jais negali būti jokio susitarimo, iki jie neatsisakys agresijos minties. Žodis „agresija“ apima ne tik karinius puolimus, bet ir propagandą bei laisvų tautų puolimą iš vidaus.

„Mes tikime į kiekvieno laisvę mūsų krašte. Mes tą tikėjimą neribojame tik savimi. Mes tikime, kad visos pasaulio tautos turi teisę į laisvę, kad galėtų pasirinkti sau tokią gyvenimo formą, kurios pageidauja.“

(Walter Lippmanas planuoja jama Sekminių maršą savo komentare pavadinamo sovietų spastais. Esą, jaunimas sovietų įsakomas, tik todėl žygiuos į Berlyną, kad išprovokuotų

Sovietai atsisako mokėti

Washingtonas (L). Sovietai atmetė amerikiečių reikalavimą atlyginti už Baltijos jūros srityje numuštą lėktuvą ir sumokėti kompensaciją žuvusių lakūnų šeimoms. Sovietai ir toliau teigia, kad incidentas įvykęs ties Liepojomu ir jame dalyvavęs amerikiečių lėktuvas buvęs „skraidanti tvirtovė“ B — 29 tipo. Amerikiečių protestas esąs nepagrįstas, o reikalavimas atlyginti nuostolius yra tiesiog „absurdas“.

Amerikiečių aviacijos trečioji divizija pasakė, kad incidento dieną virš Europos, neišskiriant ir Anglijos nesukridę nė viena „skraidanti tvirtovė“.

Amerikiečių teigimu numuštas lėktuvas yra „Privateer“ tipo PB-4Y. Tai esąs 4 motorų mokamasis lėktuvas, iš pirmo žvilgsnio besiskiriantis nuo „skraidančių tvirtovių“ tuo, kad uodegos gale turi tik vieną posukio vairą, tuo tarpu B-29 turi 2 vairus.

PB-4Y išskrido iš Wiesbadeno balandžio 8 d. apie 12 val. Joje skrido 10 vyrų įgula, aprūpinta maistu dešimčiai dienų, šešiomis gelbėjimo valtimis su įmontuotais radijo aparatais ir kuro 12 valandų. Paskutinis pranešimas buvo gautas apie 13 val. 30 min. Kadangi skridimo tikslas buvo Kopenhaga ir atgal, tai lėktuvas tuo laiku turėjo būti maždaug Lübecko apylinkėse. Skridimo greitis apie 250 km/val. TASSAS teigia, kad amerikiečių lėktuvas 16 val 30 min. pasirodė Liepojus apylinkėse. Bet Liepojus nuo Lübecko yra apie 600 km ir toks nuklydimas, jei lėktuvas tikrai skrido į Kopenhagą vargu ar yra įmanomas. Greičiausiai jis buvo sovietų naikintuvų nušautas ne prie Liepojus bet daugiau ir Vakarų pvz. prie Rūgeno salos.

Sekmadienį švedų žvejai rado dar vieną guminį laivelį, kuris turėjo dėgimo žymes. Kai kurios skylės galėjusios būti padarytos kulfosvaizdžių kulku. Šiuo tarpu neišku ar tas laivelis, kaip ir anksčiau rastas priklausė dingusiam lėktuvui.

te aiškina, kad sužinojus apie atominį sprogimą Tarybų Sąjungoje, pradėta skubos kelio tobulinti naujus ginklus. Esanti ir pakankama atominių bombų atsarga.

1949 m. pabaigoje amerikiečių kariuomenėje buvo 1.551.000 vyrų, tuo tarpu metų viduryje buvo 1.486.000 vyrų. Tuo pačiu laiku JAV savo dispozicijoje turėjo 36.000 karinių lėktuvų ir davė užsakymus pastatyti dar 5.400 lėktuvų. Laivynas esąs „labai gerame“ stovyje

Šio numerio kaina 50 Pf.

Dėl klūčių spaustuvėje, nenorėdami šio numerio išleidimą suvėlinti, šį kartą turėjome pasitenkinti 4 psl.

vakariečių sūvius. Jei amerikiečiai šaudytų į jaunimą, kuris žygiuoja tariamai už taiką ir vienybę, tai tat reikštų didelį propagandinį sovietų laimėjimą. JAV turi todėl rimtai įspėti sovietus ir eventualiai užliarmuoti Saugumo Tarybą).

Johnas Foster Dullesas, respublikininkų užsienio politikos specialistas, pareiškė, kad respublikininkai parems kiekvieną vyriausybės pastangą išsilaikyti Berlyne.

Britų komentarai

Londono, kaip praneša vokiečių telegramų agentūros korespondentas, paskutinės Amerikos politikų kalbos aiškinamos kaip amerikiečių pasiryžimas perimti iniciatyvą šaltame kare. JAV norinčios sutelkti galimai daugiau tautų vieninai kovai su komunizmu.

Daug reikšmės teikiama ateinančiai ministerių konferencijai, kuriai jau ir dabar smarkiai ruošiamą dirva. Britų, amerikiečių ir prancūzų diplomatai išsijusę dirba ieškodami sprendimų Vokietijos, Austrijos ir pietryčių Azijos problemų sprendimui. Jų paruoštas rekomendacijas galutinai aptars patys ministrai. Amerikiečiai atsisako šiuo metu leistis į bet kokias derybas su sovietais.

Bevinas tarsis su Churchilliu

Gerai informuotose sluogsnuose teigiama, kad Bevinas netrukus susitiksis su Churchilliu ir Edenu, su kuriais aptars tarptautinę padėtį. Esą, tas neįprastas žygis reikalingas dėl Londono konferencijos svarbumo ir mažos darbiečių pasivaros parlamente.

Pirmadienį prezidentas Trumanas pasirašė atstovų rūmų ir senato vienu balsu priimtą įstatymą, kuriuo dingusieji lakūnai yra apdovanojami atsižymėjimo ženklais. Manoma, kad amerikiečiai dar kartą pareikalaus atlyginti nuostolius ir patikinimo, kad ateityje tokie įvykiai nepasikartos. Amerikiečių lėktuvai ir toliau skraidys virš Baltijos jūros.

Schumanas už susitarinimą

Paryžius (L). Prancūzijos užsienio reikalų ministeris Schumanas pareiškė spaudos atstovams, kad Prancūzija ir toliau tęs susitarinimą su Vokietija politika, nežiūrint visų iki šiol pasitaikiusių nesuspriamtų. Schumanas pasakė suprantas vidaus politinius sunkumus su kuriais susiduria kancleris Adenaueris, tačiau vokiečiai turi išmokti būti kantrūs.

Tarp Vokietijos ir Prancūzijos nėra tokios problemos, kurios negalima būtų bendromis jėgomis išspręsti, jei abi pusės užmirštų prestižo reikalavimus.

Trumpai

* NEW YORK HERALD TRIBUNE praneša, kad JAV kongrese bus iškeltas klausimas, kodėl IRO draudžia DP laikraščiams rašyti prieš sovietus. Tenka pastebėti, kad paskutinis IRO potvarkis šiuo reikalu skamba labai švelniai. Ten sakoma, kad buvo draudžiama pulsti sovietus ar kurstyti karą, tačiau IRO niekadoms laikraščių cenzūravo ir nemanoma to daryti ateityje.

* Belgijos komunistams pasisekė suorganizuoti dalinį streiką prieš JAV ginklų, prisiųstų Belgijai, iškrovimą. Viso streikuoją apie 16.000 uostų krovejų. 2.000 dirba. Ginklai buvo iškrauti.

* Suomija išdavė sovietams 2 pabėgusius sovietų piliečius. Jie buvo iš 56 sovietų išvardintų „karo nusikaltėlių“ sąrašė, kuriuos išduoti rusai pareikalavo 1949 m. gruodžio 31 d. Iš tų 56 asmenų suomių policijos buvo 6 suimti Tarp keturių dar neišduotų yra ir 2 sovietų pilietės, ištekejusios už suomių ir du Suomijos piliečiai.

Balandžio 16 d. suomių išdavė sovietams vieną estų karininką, kuris į Suomiją atvyko prieš šešis mėnesius.

* Kinų komunistai užėmė Hainano salą. Tokiu būdu dabar Ciangkaišeko žinioje liko tik Formoza.

* Londone streikuoją 14.000 uostų darbininkų. Laivus iškrauna ir pakrauna kariuomenė. Streikas kilo atleidus iš darbo tris darbininkus komunistus, prieš kurį laiką suorganizavusius vad. „laukinį uostų darbininkų streiką“ t. y. be profesinių sąjungų pritarimo.

* A. Bogomolovas, buv. sovietų ambasadorius Paryžiuje, kurį Prancūzijos vyriausybė buvo pareikalavusi atšaukti, paskirtas Tarybų Sąjungos užsienio reikalų viceministe-

Vokiečiai ir sąjungininkai

Paskutiniuoju laiku vis daugiau ryškėja nuomonių skirtumas tarp vokiečių ir Vakarų sąjungininkų. Vokiečiai nepatenkinti vakariečiais, vakariečiai — vokiečiais. Tas abipusis nepatenkinimas pasireiškė ne tik kalbomis ir laikraščių straipsniais, bet ir Aukštosios Komisijos veto prieš Bonnos seime priimtus valdininkų ir mokesčių sumažinimo įstatymus. Aukštoji komisija pareiškė veto prieš mokesčių sumažinimą amerikiečių finansų ekspertų spiraime. Tiesa, vokiečiai be rodo moka didžiausius mokesčius pasaulyje ir todėl jų sumažinimas, atrodo, būtų normalus, tačiau amerikiečių ekspertų nuomone, aukšti mokesčiai sumažina plačiųjų masių perkamąją galią, todėl mokesčių sumažinimas ir jo išauktas pirkimo padidėjimas gali pakirsti D. Markės orumą, kuris tik tuo ir remiasi, kad jų mažai tėra apyvartoje. Perkamosios galios padidėjimas atitrauktų ir gaminius į vidaus rinką nuo eksporto. (Vokiečiai, kuris pvz. į mėnesį uždirba 1.000 markių ir yra nevedęs dabar turi kaip pajamų mokesčių atiduoti 42% savo uždarbio. Pagal Bonnos priimtą įstatymą jis turėtų atiduoti tik 27,8%.) Paskutinėmis žiniomis, yra vilties, kad Bonnos vyriausybė su Aukštąja Komisija suras kokį kompromisą.

Daug daugiau galvosūkių sukelia politiniai reikalai. Vos tik vokiečiams buvo suteikta draugiau teisių, jie tuojau pradėjo statyti naujus reikalavimus. Tas reikškinys yra visiškai suprantamas. Kitaip ir būti negalėjo. Juk nauvs reikalauti, kad sykį vokiečius kviečiant į Vakarų Europos Tarybą, jie pasitenkintų vien tik atstovavimu jos seime, kuris turėtų patariamąjį balsą, bet nereikalautų ir dalyvavimo svarbesnėje institucijoje — ministerijų komiteete. Jei norima, kad vokiečiai nuosirdžiai dalyvautų Vakarų Europos kūrime jiems turi būti suteiktos ir lygios teisės. Tuo labiau, kad vokiečius kelti galvą ir statyti naujus reikalavimus skatina aštrėja Vakarų-Rytų santykiai. Paryžiškis EPOQUE tai taip formuluoja:

„Vokietija pasako reikalavimų keliu. Ir ji jo nepaliks. Su tuo reikia sutikti ir kartu pripažinti, kad sąjungininkai Vokietiją paskatino tą kelią pasirinkti, nes jie joje siekia tokių tikslų, kuri, ienas kitam prieštarauja: jie priima ją į Europos Tarybą, bet neduoda lygių teisių; jie kalba apie demokratiją, bet neduoda jai suverenumo; jie reikalauja, kad vokiečiai patys gintųsi, bet kartu juos laiko nuginklavę.“

Kartu vis daugiau Vakarų pusėje pasigirsta būgstavimų, kad štai vokiečiai atstatė savo valstybę ir gavę nepriklausomybę vieną gražią dieną susidės su rusais ir pasuks prieš Vakarų. Ir čia susiduriame su prieštaravimais. Iš vienos pusės suprantama, kad vokiečiai tik tada bus nuosirdūs Vakarų sąjungininkai, jei jie jausis esą lygiateisiai, tačiau kaip tik jie gaus lygias teises bijoma, kad juos pradės vilioti rusai.

Svarbiausia, kad ir patys vakariečiai vokiečių reikalais nėra vienos nuomonės. FRANKFURTER ALLGEMEINE šiuo klausimu rašė:

„... Vakarų valstybės turi suprasti, kad negalima atsakyti to, kas pažadėta. Jos mums padėjo įsteigti Vakarų Vokietijos valstybę; tačiau, jei jie jai nenori duoti elementariųjų teisių, tai to niekas Vokietijoje negali suprasti.“

Rusai su savo spaudimu politika yra baisūs, bet jie yra logiški. Vakarai mums vieną dieną sako: „Jūs esate laisvi“ ir sekančią dieną pareiškia: „Nuspręsti žinoma galime tik mes!“

Todėl nenustabu, kad šiandien mums neišku ką jos nori daryti su Vokietija. O gal jie ir patys nežino?

Sveicarų BASLER NACHRICHTEN taip komentuoja:

Washingtonas į vokiečių problemą žiūri savo savybę su rusais šviesoje. Kai kuriose srityse amerikiečiai palaiko vokiečių reikalavimus, pvz. Ruhro krašto reikaluose, jie čia nuolaidesni už prancūzus bet kitur pvz. vokiečių prekybos klausime su Rytų Europa amerikiečiai užėmė griežtesnes pozicijas už anglius ir prancūzus, nes bijo, kad toji prekyba gali atnešti naudos sovietams.

Visam šitam chaoso surasti protingą išeitį turi padėti Londone gegužės viduryje įvykstanti užsienio reikalų ministerių konferencija.

E. Reuteris gina Berlyną

(MUSŲ BERLYNO KORESPONDENTO)

Kai Vakarų Berlynui pagaliau buvo leista naudotis Marshallio plano lėšomis ir dabartinis amerikiečių sektorius komendantas generolas majoras M. D. Tayloras iškilmingame posėdyje perdavė Berlyno magistratui pirmąjį čekį, jis tarp kitko pareiškė: „Šių iškilmių tikras kaltininkas yra šio miesto vyriausias burmistras. Tikrai sunku atsilaikyti prieš jo atkaklumą! O vakarinio Berlyno vyriausioju burmistru yra jau 60 metų sulaukęs Ernestas Reuteris. Tas pats apie kurį Leninui 1917 metais buvo referuota: „Reuteris turi šviesią ir blaivią galvą, bet jis yra truputį per daug savarankiškas“. Taip referavo vokiečių komunistų vadė Klara Zetkin. Ji tada samprotavo: „Jo galva mes galėsime pasinaudoti, o su jo savanikiškumu kaip nors apsidirbsime“.

Klaras Zetkin proteguojamas, jis 1917 m. grįžęs iš sovietų nelaisvės buvo išrinktas Berlyno kompartijos sekretorium, o netrukus pakilo dar aukščiau — tapo generaliniu vokiečių kompartijos sekretoriumi.

Klara Zetkin tiesą sakė, jo galva buvo blaivi. Trijų metų jam pakako būti kompartijoje, kad permačius tikruosius komunistų tikslus. 1922 m. jis įstojo į nepriklausomų socialistų uniją, kuri netrukus susijungė su socialdemokratų partija (SPD). Ir čia jis padarė karjerą, buvo net kurį laiką tos didelės partijos generaliniu sekretoriumi. Vėliau Berlyno savivaldybėje gavo susisiekimo reikalų tvarkytojo postą. Jo įkurta miesto susisiekimo imonė buvo laikoma viena pavyzdinių visame pasaulyje. Iš ten jis jau buvo pakviestas vyriausioju Magdeburgo burmistru, o 1932 m. išrinktas į Reichstaga. Hitlerio laikais jis pateko į koncentracijos stovyklą. Paleistas emigravo į Turkiją, kaip susisiekimo ministerijos patarėjas. 1938 m. pakeltas į Turkijos administracinės akademijos profesorius. Todėl dabar sovietiniai karikatūristai jį vaizduoja su raudona turkų feska ir pravadžioja „turkų Reuteriu.“ *)

Sovietai turi pagrindo Reuterio nekęsti. Tas 1946 m. grįžęs į Berlyną emigrantas privirė jiems daug košės. Juk buvo laikas, kada vakariečiai Berlyną palyginti be didelių orumo nuostolių galėjo perleisti sovietams. Jei tie laikai negrįžtamai praėjo dėlto kaltas tik burmistras išrinktas Reuteris, kuris jam simpatizavusius amerikiečius po truputį privertė taip Berlyną užsiangažuoti, kad jiems jau nebebuvo kelio atgal. Jis vakariečiams visą laiką kalė į galvą: „Su rusais reikia žiau-

*) Iš tikrųjų Reuteris niekur nesiskiria su savo prancūzišku (baskišku) beretu.

Už kultūros laisvę

Berlynas (L). Birželio 26—30 dienomis Vakarų Berlyne šaukiamas kongresas kultūros laisvei propaguoti. Manoma, kad jis turės aiškiai priešbolševikinį charakterį, nes jame dalyvaus ir buvę komunistai. Maskvos režimo priešai James Burnham, Ignazio Silone, Ervin Brown, Artur Koestler ir kt. Be to visa eilė žinomų vokiečių kultūrininkų.

Ketveri kovos metai (6)

Niekas geriau neišryškino sovietų okupacinės valdžios metodų ir iš anksto gerai apgalvotos technikos, kaip diskusijos apie Berlyno maitinimo būklę. Kartą, šią problemą aptardamas su plk. Dalada, kuris po eilės pakėlimų ir perkėlimų pagaliau tapo rusų komendantu pavaduotoju, aš pastebėjau badojančių berlyniečių adresu:

— Negalima juk dar pastūmėti moterį tada, kai ji pati krinta.

Dalada nusišypojo:

— Atvirksčiai, mielas pulkininke Howley, tada kaip tik geriausia proga.

— Ar tai reiškia, kad jūs maitinimą laikote politika? — trumpai paklausiau.

— Žinoma, — atsakė jis šypsodamas.

Ši pastaba yra vienas iš daugelio sovietinės elgsenos prieštaravimų pavyzdžių. Jie patys savo neapykantos vokiečiams niekad nespėdė, tačiau mus nuolat vertė gąbtinti Berlynan maisto produktus, net reikalaudami jų kiekį nuolat didinti.

Sovietai pirmieji Berlyno gatvėse įrengė virtuves. Tačiau tai nieko bendra neturėjo su žmoniškumo jausmais. Sriuba buvo jiems tik priemonė komunistinei propagandai plėsti.

Aš dirbau visai kitais pagrindais. Tuo metu, kai sovietai dalino maistą už atliktus darbus arba politinį lojalumą, aš jį daviau tik dėlto, kad vokiečius apgynus nuo bado. Aš nebuvau linkęs jiems kiekvieną vakarą duoti po kepsnį ir to neslėpiau. Be to, Berlynan atvykau iš anksto žinodamas, kad vokiečiai buvo mūsų priešai. Ir nors diena iš dienos vis labiau aiškėjo, kad priešai buvo rusai, tačiau aš negalėjau vokiečius laikyti mūsų sąjungininkais.

Nelaimė, tai prasitariau viešai. Kažkoks vokiečių pamišėlis tuoj atsiuntė man dovanų: raudonose dažuose pamirkytą kartuvių kilpą.

Kaj aš kita proga pakartojau, kad vokiečių nešersiu tik dėlto, kad juos myliu, kažkas parašė į Jungtines Valstybes savo senatoriui,

riai elgtis. Svelnias priemones jie laiko silpnu ženklu“. Jis buvo tas, kuris suorganizavo vakarinio Berlyno magistratą. Tiesa, tas naujas Reuterio magistrato kūrinyms nebuvo toks tobūlas, kaip ankstesni. Mat, partiniai sumetimais jis visas svarbiausias vietas pavedė socialdemokratams, kurie tačiau nevadė savos ir geri administratoriai. Aplamai imant, tas magistratas yra per daug išpūstas, per daug, kaip sakoma, biurokratiškas. Antra vertus, jis toks pasidarė aplinkybių verčiamas, nes vakarinis Berlynas yra ne tik miestas, bet ir valstybė. Su imponantiniu gyventojų skaičiumi, beveik kaip visos Lietuvos, būtent 2,5 milijonų. Bet jų tarpe yra net 330.000 bedarbių. Ir negalima užmiršti, kad sovietai griebiausi visų priemonių, išskyrus karo, kad vakarinį Berlyną sužlugdžius ūkiniai, kad palaužus jo gyventojų morale. Nes juk tai paskutinis laisvės bokštas už geležinės uždangos.

Kad socialdemokratas Reuteris kai kada moka užmiršti partinius sumetimus ir aukščiau už viską statyti vokiečių tautos interesus, parodo ir jo laikysena Vakarų Vokietijos kanclerio Adenauerio „perversmo“ metu. Mat, Adenaueris neseniai lankydamsis Berlyne po iškilmių Titanios rūmuose paragino susirinkusius užtraukti — „Deutschland, Deutschland über alles“ tretinį posmą, kuris skamba: „Vienybė ir teisė ir laisvė / Vokiečių tėvynei / To visi siekime / Broliškai širdimi ir ranka! / Vienybė ir teisė ir laisvė / Yra laimės užtatas / Zydėk ir klestėk šioje laimėje / Zydėk, vokiečių tėvynei!“

Nors tas posmas ir nebuvo giedamas nacių laikais, tačiau patį giesmę ir jos kiti žodžiai buvo taip tais laikais suprofanuoti, kad susirinkusiems tą posmą užtraukus Vakarų komendantai liko sėdėti savo vietoje, o socialdemokratai net demonstratyviai išėjo iš salės. Bet Reuteris liko salėje. Ir tuo išgebėjo padėti. Mat, jis diplomatas. Jis nori krikščionių demokratų valdomos Vakarų Vokietijos didesnės paramos Berlynu. Pagaliau jis, anot Klaras Zetkin, truputį per daug savarankiškas, kad entuziazmo apimantiems žmonėms šaukiantis: Vienybė ir teisė ir laisvė, — išeitų vien dėlto, kad tie žodžiai buvo nacių suprofanuotame himne.

Reuterio Berlynas reikalingas injekcijų iš Vakarų, kad išlaikius tą vienintelį laisvės bokštą už geležinės uždangos. Todėl neturime pykti, kai ant laišku laisvoje Vokietijos dalyje esame priversti lipdyti ir 2 Pf. „Notopfer Berlin“ ženklą. Tie pfenigiai sudaro tu 25 milijonų markių kas mėnesį dalį, kurie plaukia į Berlyną ir igalina berlyniečius toliau priešintis sovietų užmačiom. Jų didžiausiam pasipiktinimui. Ir kitų vilties sustiprinimui. (a)

*) Adenauerio raginimas giedoti 3-čiąją strofą Vakarų sostinėse buvo pavadinamas „klaida“. O jis pats pareiškė Bonnoje: „Jei žinociau, kad trečiosios strofos giedojimas susitiktų su tuo pasipriešinimu, būčiau nuo jos atsakęs“.

Ar Indiją užlies komunizmas?

„Savaime suprantama“, i tokį WELTWOCHER korespondento P. Schmido klausimą atsakė pirmasis Indijoje sutiktas laikraštinnikas. „Iš esmės, tai ir būtų geriausia išeitis šiam kraštui“. Vėliau šią nuomonę P. Schmidas girdejo iš daugelio europinių ir amerikinių laikraščių atstovų.

„Jums, europiečiams“, kalbėjo vieno Bombėjaus laikraščio redaktorius, „komunizmas reiškia grėsmę jūsų egzistencijai, visai jūsų civilizacijai. Bet čia — ką mes su savo skurstančiomis masėmis ir savo vidine dezorganizacija galime pastatyti prieš tą ideologiją, kuri, kaip Kinijos pavyzdys rodo, bent į savo socialinius pažadus žiūri rimtai ir sąžiningumą, ne korupciją laiko pirmąja valdančiųjų pareiga?“. Daugelis indų, su kuriais šiais klausimais teko kalbėtis, yra ištikinę, kad komunizmas atsimušias į Indijos žmogaus dvasingumą, į jo laisvumą nuo materialinių ryšių. Ekonominis ir psichologinis požiūris esama įvairių nuomonių, ir sunku pasakyti, kurios jų tikslesnės.

Viena iš ryškiausių Indijos galvų, M. N. Roy, anksčiau buvęs komunistas, bet vėliau nutraukęs ryšius su Maskva ir vadovaujamas maži „radikalų humanistų“ grupei, gana aiškiai suformulavo ekonominę problemą. Indijos ūkis, skelbia jis, galėtų tik tada turtėti, jei masės bedarbių rąkų iš perpildyto žemės ūkio būtų perkeltos į pramonę. Indijos pramonė turėtų būti skirta ne eksportui, bet milžiniškai vidaus rinkai, kas tačiau įmanoma būtų tik tuo atveju, jei būtų galima pakelti masių perkamąją galią. Kitais žodžiais: norint sėkmingai Indiją supramoninti, reikia pakelti masių gyvenimo standartą, o tai įmanoma tik per supramoninimą. Gaunasi užburtas ratas, kurio pelnu besiremiant kapitalistinė ūkio sistema negali rasti išei-

Laikai keičiasi

Neseniai vienas vengrų mažąžemis atvyko į Budapeštą. Paskutinį kartą jis buvo sostinėje prieš 25 metus. Tada jam miestas labai patiko, todėl ir dabar, atlikęs reikalus, norėjo aplankyti žymiasias vietas. Jis paklausė vieno milicininko, kaip patekti į Pranciškaus-Juozaop alėją. Milicininkas jį keistai pažiūrėjo ir pasakė, kad toji alėja jau seniai perkrikštyta Juozaop Stalino vardu. „Kaip tu to dar nežinai?“ paklausė tvarkos dabotojas.

Ukininkas buvo lėto galvojeimo, todėl dar paklausė, kaip pasiekti Esterhazy aiškė. Toji, pasirodė, buvo jau vadinama Molotovo vardu. Ir kai jis dar paklausė, kur surasti Paryžiaus gatvę, milicininkui pritrūko kantrybės: „O tu, asile, ji gi jau seniai vadinama Višinsko vardu! Iš kur tu atsiradai?“

Už valandos kitas milicininkas pastebėjo nelaimingą klausėją sėdintį Dunojaus pakrantėje ir liūdnai žiūrintį į vandenį. „Ka čia veiki?“ griežtai paklausė valdžios atstovas. Šį kartą ūkininkas jau žinojo ką atsakyti: „Drauge milicininke, aš žiūriu į mūsų senąją gerąją Volgą!“

Sovietų metodai

nės juos mažiau užjautė, negu mūsų kareiviai. Prūsas myli nugalėtoją ir nekancija pralaimėtojo.

Viena iš sunkiausių komendantūrės problemų buvo „juodoji rinka“. Ir čia kilo didelių ideologinių priešingumų tarp Rytų ir Vakarų.

Galbūt išsireiškimas „juodoji rinka“ čia nelabai tinka, nes padėtis Berlyne visiškai skyrėsi nuo padėties kituose Europos didmiesčiuose. Čia nebuvo tu daiktų, kurie kitur ugė „juodąją rinką“, kaip pvz. Romoje maisto produktai arba Paryžiuje benzinas. Berlyne visai nebuvo maisto produktų, kuriais būtų buvę prekiaujama. Iš pradžių šiek tiek jų išeidavo iš amerikinių kantių, tačiau mes greit sustabdėme. Iš Berlyno apylinkių neateidavo jokių produktų — tuo pasirūpindavo raudonoji armija, nebuvo pagaliau ir transporto priemonių, nebent sovietų karininkams. Garsusis „Femina“ klubas galėdavo svečiams pasiūlyti riebių kepsnių tik tada, kai sovietų karininkai jų atgabėdavo. Tačiau pats miestas maisto produktų „juodojoje rinkoje“ negaudavo, lygiai kaip ir prancūzai vokiečių okupacijos laikais Prancūzijoje.

Nebuvo rinkos ir benzinui, nes civiliai neturėjo automobilių. Vienas nusigėręs mūsų kareivis pardavė karinį „džipą“ už 10.000 dol., tačiau ir karine mašina negalima važiuoti, jei benzino tankas yra tuščias.

Berlyne buvo mainomi drabužiai, batai ir kiti kasdieninio gyvenimo reikmenys. Berlyniečiai keisdavo ski batus į paltus, kėdes į baltinius, liuksusinius daiktus į drabužius arba, jei galima, į maisto produktus, kurių niekur nebuvo galima gauti. Pradžioje vokiečiai, vargo spiriami, segdavo ant sienų ir medžių popierio lapelius, kuriuose siūlydavo savo popierius ir nurodydavo susitikimo vietą. Šitie mainai vyko tik tarp civilių ir be pinigų, tačiau vėliau tai neišvengiamai turėjo išsivystyti į prekybą už pinigus.

ties. Taigi, pagal Roy aiškinimus, Indija turėtų pereiti į tokią ūkinę formą, kurioje gėrybės būtų gaminamos ir dalinamos, neatsižvelgiant į finansinį rentabilumą, kas tačiau įmanoma tik valstybės mastu vadovaujamoje, socialistinėje ūkio sistemoje.

Apie tokias teorijas galima turėti įvairias nuomones. Tačiau viena iš patirties aišku: šiandien Indijos ūkis yra atsidūręs tokiam akligatvyje, iš kurio išeitį rasti yra labai ir labai sunku. Norima drauge būti ir kapitalistais ir socialistais, t. y. palikti kapitalistų, bet juos apdėti tik tokiais mokesčiais, kad nei vienas jų neišleistų per daug pinigų. Valstybė nori būti liberališka, tačiau nežino iš kur gauti pinigų.

Panašiai ir su žemės reforma. Delhyje apie didžiulius žemvaldžius kalbama liaudies demokratijų stiliumi: jie vadinami savanauzdžiais kraugeriais ir tautos kenkėjais. Aptariamieji ir leidžiami įstatymai žemę dalinti, tačiau jų pasėkioje pagrindinė problema, produkcijos didinimas, labiau apsunkinama, negu priekin pastūmėjama. Čia ir glūdi šio krašto tragizmas: gyventojų prieauglis verčia nuolat didinti produkciją, kad Vargas ir badas galutinai neužsmaugtų. Indijos problema šiuo atžvilgiu panaši į Italijos. Šioje produkcijos privartoje slypi socialinės revoliucijos gemalas.

Kur ši metamorfozė ejo nuolatinės evoliucijos keliu, kaip pvz. Vakarų Europos valstybėse, ten ji išsprendžiama be prievartos. Tačiau kur subyra sustingęs feodalizmas ir modernizacija turi būti įvykdyta skubos keliu — ten su demokratinėmis priemonėmis nedaug tegalima nuveikti. Todėl ne vien tik komunistai šiandien kolchozus laiko Indijos ūkininkų organizacijos pavyzdžiu.

Tolerancija — ir komunizmui?

Ar didelis indų religingumas, kaip kartais tikima, sulaukys Indijos gyventojus nuo kritimo į materialistinę bedugnę. Arčiau pasiziūrėjus, ir čia pastebama dvilypumas. Kas tik, kad hinduizmas, panašiai kaip krikščionybė ar islamas, bus pylimas prieš komunistinį tvaną, tas nepažįsta šios religijos esmės. Katalikybė ir islamas buvo pasekėjus reikalauja būti ištikimais, neturėti svetimų dievų. Hinduizmas to nežino. Jis niekada nekovojo su kitomis religijomis; janaizmas, budizmas, krikščionybė ir islamas ramiai galėjo verbuti jo šalininkus, nes, vieno jų filosofo aiškinimu, žmogus juo labiau galįs priartėti prie tiesos pažinimo, juo daugiau religijų pažįstas.

Todėl galima būtų sakyti, kad ir komunizmas Indijoje galįs išnaudoti tuos pačius šansus, kaip ir krikščionybė arba islamas: skelbdamas lygybę, laimėti skurstančias mases. Komunizmui galį būti net lengviau, nes jis mėgsta prisiderinti prie publikos naujumo. Pasakojama apie vieną Indijos dvarininką, kuris gerai sugyvenęs su darbininkais ir todėl vieną rytą labai nustebęs, kai ant visų lūšnelių pamatęs plėšėsuojančias raudonas vėliavas. „Kas atsitiko?“ paklausęs jis vieną senį, „kam tos visos raudonos vėliavos?“ Senis pasikasęs galvą, pagaliau pasakęs: „Čia buvo atėjęs vienas vyras, kuris mums pasakė, kad ir mes tapsim toki turtingi, kaip

ir ponas, jei iškelsim raudonas vėliavas. Kas gi čia blogo?“

Kuli išmintis
Esama mažiau ideologinių, negu grynai žmogiškų prieštaravimų, kurie užstoja komunizmui kelią į Indiją. Kai vietiniai laikraštinnikai kalbėjo apie Indijos žmogaus nesidomėjimą materialiniais reikalais, jie bent didžiąja dalimi buvo teisūs. Vienas šveicaras pasakojė tokią istoriją: Karo metu Orissos provincijoje, kuri yra viena iš neturtiniausių, anglai statė aerodromą. Kadangi darbo jėgos tada stigo, visiems prie statybos dirbantiem kuli buvo mokamas dvigubas atlyginimas. 14 dienų kuli dirbo tvarkingai, tačiau penkiojią dieną jie atsigulė pavėsyje ir per sekančias 14 dienų jų nebuvo galima priversti nei kastuvo pajudinti. Jie per dvi savaites buvo uždirbę po skurdžią sumelę, kurią kitais atvejais surinkdavo per mėnesį. Kam jiems daugiau dirbti?

Sie kuli, kurie nenori dirbti daugiau, negu tai diena reikia, yra panašūs į šventąjį, kuris atsisako visko, kad galėtų bendrauti su Dievu. Iš tokios medžiagos socialinių revoliucionierių nulipdyti negalima.

Pažanga — nuodai

Reikia atsiminti daugybę neliečiamybų — tabu, kurie taip pat priešingi komunistiniam ultraracionalizmui. Kad ir nuolat pajaukiamas karvės šventumas. Tabu neleidžia užmušti seną karvę, kurios tešmuo jau seniai išdžiūvęs. Ji vegetuoja toliau, suėda pienuogių karvių pašarą, ir rezultatas — neįtikimai maža pieno produkcija. Dar ir šiandien greičiausiai Indijos ūkininkas mieliau mirytų badui, negu suvalgytų bifšteką. Svetimam žmogui keista stebėti, kaip moderniam mieste visų respektuojama karvė ramiausiai sustabdo tirčiausią judėjimą arba, priėjusi prie pardavėjo, eđa prekes ar net laikraščius.

Žinoma, pažangiuosiuose parlamento sluogsnuose tokio „prietaravimo“ jau nebe daug likę. Svetojo Benares miesto provincijoje valdžia net padarė šventvagystę, skirdama premijas už užmuštų beždžionių galvas, nes jos, nežiūrint šventumo, pridaro nekainuojamų nuostolių. Tačiau žmonės tai labiau apgailestauja, nes jie linkę greičiau bado, negu savo materialinės gerovės labai pažeisti senias tradicijas.

Toks kelias yra pavojingas. Kova prieš kastą griauja hierarchinę struktūrą, neturėdama jos vietoje iš ko duoti naują bendravimo koncepciją. Žmonių lygybė čia reiškia „morfijų masėms“, švietimas — tikėjimo netekimą. Kur atsiranda tuštuma, ten komunizmas vis dėlto gali įsifiltruoti. Pažanga yra nuodai, kuriuos galima imti tik mažomis dozėmis; jei nenorima, kad per neapsižūrėjimą nepakenktų. Nieko nėra pavojingesnio, kaip iš indo atimti jo sielą.

Kalkutos komunistai

Būdinga, kad komunizmas plečiasi kaip tik tose srityse, kur švietimas yra pasėjęs racionalizmo sėkla. Dvasiniai teroristai analfabetų prieky — baisi kombinacija. Kalkutoje, pasienio srityse tarp Haiderabado, Madraso ir Malabaro dykumos, kur komunistams pasisekė daugiau įsitvirtinti, jų veikla pasireiškia laukiniu teroru. Pvz. prieš porą savaitių į vieno garbingo ir turtingo ūkininko duris kažkas pasibeldė; ūkininkas pradarė jas ir be žodžio buvo nušautas; tas pat likimas ištiko visą jo šeimą.

Pasiūnčiausi komunistai, be abejo, yra Kalkutoje, kurių tarpe yra daug universitetinės jaunomėnės. Jie degina autobusus, užplūdiną stotis, daugiausia savo veiksmais paliesdami darbininkų klase, kuri šiomis susisiekimo priemonėmis turi naudotis.

Todėl ir komunizmo sąvoka čia daugiau reiškia asocialinę elgseną, negu tikėjimą tam tikros tvarkos sistema. Taip, kaip pvz. Ispanijoje žodis „komunistas“ yra tapęs „bandito“ sąvokos pakaitalu, taip ir Indijoje komunizmas virtęs plėšikavimo priedanga, nors, žinoma, negalima paneigti fakto, kad šių žmonių antisocialinės nuotaikos yra daugiausiai kilusios iš materialinio skurdo.

Prieš porą mėnesių ir pačioje komunistų partijos vadovybėje buvo kilęs konfliktas dėl tokių metodų vertės, tačiau teroristinis sparnas laimėjo prieš nuosaikiuosius ir jų atstovus išmetė iš partijos.

Aišku, tokios vidinės įtampos partijos nesusitprins, o be to, jos likučius energingo Sardaro Patelio policijos sistematškos akcijos išspaus į tas sritis, kuriose įstatymai sukilėlių neglosto. Net ir tose srityse, kuriose partija dar nėra uždrausta, jau jos vada, kurie nespėjo laiku pasislėpti, sėdi už grotų. Tačiau niekad nebuvo tikslius toki sprendimai, kurie paliesdavo tik simptomus, nepašalinami pačių priežasčių.

Belgai nesutaria

Bruselis (L). Belgijos karalius Leopoldas atsisakė patenkinti socialistų reikalavimą, duoti raštišką pažadą, perleisdamas sostą laikinai sūnui, išvykti iš krašto. Jis pareiškė, kad toks pažadas yra nesuderinamas su karaliaus garbe. Dabar klausimas, ar karalius grįžęs ir perleisdamas savo pareigas gali likti krašte ar turi išvykti, yra svarbiausias ginčo tarp Belgijos partijų punktas. Tėra dvi galimybės: paleisti parlamentą ir paskelbti naujus rinkimus, arba sudaryti naują krikščionių-socijų ir liberalų koalicinę vyriausybę. Paskutinėmis žiniomis, esą vilties, kad busiant pasirinkta antroji išeitis.

(B. d.)

Pasiliekanciuju reikalus svarstant

Balandžio 18—20 d. Pasaulio Bažnyčių federacija, kurią sudaro protestantų ir ortodoksų bažnytinės organizacijos, Imbshausene susaukė konferenciją Vokietijoje pasiliekanciu DP reikalais. Konferencijoje dalyvavo Vakarų Vokietijos atskirų kraštų ministeriai, aukštieji valdininkai, protestantų vyskupai, labdarinių organizacijų atstovai ir DP egziliuotų bažnyčių pareigūnai. Stebėtojai dalyvavo ir katalikų N. C. W. C. bei CARITAS atstovai. Lietuvių protestantų atstovais kunigai Keleris, A. Trakis, P. Dilys. Viso konferencijoje dalyvavo 92 asmenys.

F. Bartels, Hannoverio vyskupo atstovas, paskelbė, kad konferencijos išvakarėse vokiečiai tarėsi su DP bažnyčiomis. Vokietijos protestantų vyskupų atstovai pripažino tremtinių bažnyčios visais priklausančias teises ir pažadėjo dėti visas pastangas, kad tremtiniai galėtų išlaikyti savo gimtąją kalbą. Kiekvienam 1000 tikinčiųjų bus paskirtas vienas tos tautybės kunigas, kurį išlaikys vokiečių bažnyčios. Tremtinių bažnyčios galės šaukti savo konferencijas ir betarpiškai palaikyti ryšius su užsieniu. Jos padės išlaikyti senelių prieglaudose turėtų būti surinkti ne tik pagal konfesijas, bet ir galimai pagal tautybes.

Vakarų Vokietijos Sąjunginės Respublikos vardu kalbėjo valstybės vice-ministeris Dr. O. Schreiber (buv. Klaipėdos krašto vokiškosios direktorijos pirmininkas), kuris čia at-

stovavo Bonnos vyriausybę. Jis nurodė, kad Bonnos vyriausybė turinti labai daug rūpesčių dėl savo tautybės pabėgėlių, taigi DP perėmimas būsimas didžiulė finansinė našta. Esą visa eilė teisiųjų neaiškumų, pav. pilietybės klausimas: vieni DP norėsią tapti Vokietijos piliečiais, kiti ne. Pasibaigus IRO veiklai, Bonnos žiniomis, liksią 150.000 DP, o geriausiai atveju 80.000.

Jų globa reikią rūpintis Vokietija. 1950. II. 9 d. karinė valdžia pareikalavusi išleisti įstatymą, kuris nustatytų civilines ir kt. DP teises Vokietijoje. Jis baigiamas ruošti. Daugeliu atvejų DP neturėsią išimčių, pav., jie turėsią paklusti vokiečių teismams visais atvejais. Jie busią pavadinti ir nauju vardu, greičiausia „Die heimatlosen Ausländer“. Karinė valdžia reikalavusi suteikti jiems globos, draudimo, darbo, turtnes, paveldėjimo ir kt. teises, kokias turi vokiečiai. Tačiau Bonnos vyriausybė čia žiūrinti eilę sunkumų. Iš viso, iš jo pranešimo susidarė vaizdas, kad Vak. Vokietijos centrinė vyriausybė dar nesanti DP reikalų kurse.

Z. Saksonijos pabėgėlių reikalams ministris Albertz savo pranešime pabrėžė, kad visos institucijos, kurios tvarko ar tvarkys DP reikalus, turi pradėti eiti su tikru žmoniškumu. Vokiečiams DP dar esą „Terra incognita“. Britų zonoje kraštų vyriausybės jau perimančios stovyklas, nors nesą šiuo reikalu jokių įstatymų. — Aš turiu dvi širdis, — pareiškė ministris. Jų viena norėtų priimti i vokiečių ūkį visus DP, kita gi liepia tuo tarpu susilaikyti pačių DP labui ir laikinai palikti IRO globoje, bent kol nėra DP reikalu įstatymo, kuris nustatytų jų teises. — Turime kartą DP klausimą išspręsti, turime pažiūrėti bent kartą jų vargūi ir akis, kitaip DP vėl bus auka — pabrėžė ministris. Būtinai reikia DP teisių garantijos. Esą diskutuoti klausimai, pav., ar perimamoms stovykloms skirti vokiečius komendantus ar ne. Ar palikti DP policiją, ar ją pakeisti vokiška ir pan. Visais atvejais vokiečiai ir DP turėtų užmiršti bet kuriuos keršto jausmus vieni prieš kitus. Deja, vokiečiai dažniausia pažįsta DP tik iš blogosios pusės. Reikią juos per spaudą ir kitu būdu perorientuoti. Z. Saksonijos vyriausybė nutarusi DP nepriimti i vokiečių ūkį tol, kol jų reikalu nebus išleistas įstatymas patikrinantis jų teises, nors britų karinė valdžia įsakė priėmimą vykdyti nedelsiant.

Nord-Rhein-Westfalijos soc. reikalų ministerijos atstovas Dr. Kehren išreiškė nuomonę, kad DP turėtų būti apgyvendinti tose Vok. vietose, kur būtų didesnės darbo galimybės — pramonės rajonuose. Ar šiaip ar taip, DP turėtų geriau išmokti vokiškai, tada jie fabrikuose ir visur apgins savo teises. Tačiau niekas neturėtų jiems drausti išlaikyti ir savo tautišką kultūrą. Su nedarbin-

gaisiais nesunki problema: jie bus įkurdinti prieglaudose. Jas išlaikys labdaringos įstaigos, padedant IRO.

Dr. Klatt, Vokietijos Profesinių S-gų atstovas savo pranešime išreiškė susirūpinimą, esą Vokietijoje nelengva busią aprūpinti tremtinius darbu. Tačiau Vok. profesinės s-gos, kiek galės, čia padėsiančios. Jos mielai priims i savo tarpa DP darbininkus.

Britų DP Division vardu kalbėjo Mr. Matthews. Jo nuomone DP Vokietijoje reikalai turėtų būti tvarkomi lygiai taip, kaip kitose valstybėse svetimšalių reikalai. Nors vokiečiai turi daug sunkumų, vienok per 5 metus jie turėsią DP visumą įjungti i savo tarpa. Reikėtų DP išdalyti visiems Vokietijos kraštams. Vokiečiai jau pažadėję karinei valdžiai juos įkurdinti. Dvi DP stovyklas jau perduotos vokiečiams. Pirmasis žingsnis esą perduoti stovyklos vadovybę, tuo tarpu paliekant juos visa, kaip iki šiol kad buvo. Su laiku DP įeisią vokiečių bendruomenėn.

Britų zonos IRO direkt. pav. Mr. Jameson kalbėjo apie DP perspektyvas. Pagal naują bilijū, 64.238 DP galėsią emigruoti i JAV, dar iki 1951. III. 31 d. Ir kiti kraštai neuždari emigracijai. DP turėtų būti garantuotas dabar turimas maisto racionas, tačiau maistas galėtų būti mažinamas tiems, kurie nenori emigruoti. Britų ir Prancūzų zonoje IRO maistas busią duodamas tik tiems DP, kurie dabar yra emigraciniame procese. Netikslu būtų palikti tautines DP grupes. Šiuo atveju Vokietijoje atsirastų mažumų problema. Iš viso, vokiečiai neturį galvoti, kad jie gaus DP, kaip labai vertingą elementą. Nereikią daug vilčių dėti ir i Jungtinių Tautų komisaro įstaigą: jo biudžetas siekiąs tik 170.000 dolerių metams ir jis turėsiąs vos 4 tarnautojus. Pasaulis esąs pabėgėlių nuvargintas. Reikią DP traktuoti kaip žmones ir ieškoti galutinių būdų jų klausimui išspręsti.

Pranešėjas buvo kitų gerokai kritikuojamas. Vienas rumunų tremtinių atstovas išreiškė savo didelį nusistebėjimą, kodėl būtent, pranešėjas puola tremtinius, kai tuo tarpu vokiečiai juos gina ir sutinka palankiai.

Dr. Wienert Vak. Vokietijos studentų atstovas pažymėjo, kad Vokietijos u-tuose su laiku išnykusi neapykanta prieš DP studentus ir sugyvenimas draugiškas. Vienok IRO juos labai blogai aprūpinanti. Nors studentai ir labai daug dirba, IRO akimis esą „nedirbantieji“. Vienas juosilavas studentas jam išsireiškęs, kad belaisvių stovykloje jis valgęs geriau... Jų butai karėviniškes ir tai patys blogiausi. Reikią viską daryti, kad DP studentai baigtų savo studijas. Vokiečiai turį atleisti juos nuo mokesčių už mokslą ir egzaminus, ką daugelyje vietų ir darą. Kiekvienam studentui turį būti patikrinta bent

100 DM mėnesiui, IRO turinti būti garbinga — neišplėsti iš U--to paskutinių semestrų studentų, leisdama jiems ir vėliau baigus studijas emigruoti.

Pranešėjo mintis tęsė teol. prof. Iwand. Jis pabrėžė, kokius didelius sunkumus turi DP studentai. — O koki gerį jie žmonės! Jeigu IRO ir toliau tęs savo politiką jų atžvilgiu, daugelis jų nesukurs ateities.

Jam baigus kalbėti, paprašė žodžio ministris Albertz ir pareiškė: Kadangi IRO nenori šelpti DP studentų, aš, iš mano žinioje esančių fondų, skiriu 5 stipendijas DP studentams!

Diskusijų metu kalbėtojai pasisakė ir prieš IRO sankcijas DP atžvilgiu, mažinant jiems kolorijas. Jokių būdu nereikią imtis tokių priemonių, kada dėl kaltųjų kentėtų ir nekalti.

Emigracijos reikalu dar išsitarė IRO atstovas (Br. zonoje) Mr. D. Nimek. Be JAV daug DP priimsianti Australija, N. Zelandija. Atsiversiančios galimybės įvažiuoti Kanadon. Tačiau jau esantį 11 valandą! Reikią skubėti. Geriausia esą susitvarkyti iki šių metų galo.

Suvažiavimo metu veikė kelios komisijos. Teisinė komisija (joje dirbė ir liet. atstovas kun. Trakis), išreiškė savo pastabas dėl Bonnos vyriausybės ruošiamo DP įstatymo projekto. Pirmiausia pasiūlė DP pavadinti ne anksčiau minėtu vardu, o „tremtiniais ne vokiečių kilmės“ (nicht deutschen Ursprungs). DP turį žinoti visa, kas Bonono jų reikalu tariama. Visais atžvilgiais, DP turėtų gauti nemažesnes teises, kaip vokiečiai.

Organizaciniais reikalais, pasak komisijos, turėtų būti sudarytas specialus komitetas, kurio globoje tremtinius iš IRO perimtų vokiečiai. I komitetą įeitų visų suinteresuotų or-jų — kurios perduoda ir kurios perima — atstovai, taip pat stebėtojai patys DP, labdarinų ir religinių or-jų atstovai.

Suvažiavimas išsitarė ir studentų reikalu. Jie turėtų būti atleisti nuo mokslo, apmokami bent po 100 DM mėnesiui, globojami.

Tremtinių auklėjimo reikalu (komisijoje dirbo lietuviai kun. Keleris su P. Diliu) — prašyti IRO įstaigas, DP Division, kad tremtinius vokiečiams perduotų žmonišku būdu, garantuoti jiems žmonių teises, savas švietimo institucijas.

Suvažiavimas nutarė visais šiais ir kitais reikalais parašyti eilę laiškų Bonnos vyriausybei ir kitoms institucijoms. Visur pabrėžti, kad DP įjungimas i vokiečių ūkį neturėtų būti beatodairinis ar skubotas.

Labai malonu pažymėti, kad kai kurie konferencijos dalyviai, ypač vokiečiai, su dideliu susijaudinimu ir beveik ašaromis gynė DP reikalus, reikalaudami jiems žmoniškumo, pažymėdami, kad jie, kaip krikščionys, negali tylėti dėl daugelio neteisvybių DP atžvilgiu. V. Indr.

Apie senato priimtą DP įstatymą

Nors apie senato priimtą naują DP įsileidimo i JAV įstatymą mes esame nemažai rašę, tačiau turint galvoje reikalo svarbumą, skelbiame ir mus kiek vėlokai pasiekusį specialaus korespondento pranešimą. Red.

Washingtonas (L. spec. koresp.) Po ilgo užsigulėjimo senato teisių komisijoje, gausių priekaištų ir atkaklių ginčų senatas 58 balsais prieš 15 priėmė (žiūr. LIETUVIO 15 Nr.) pakeistą DP įstatymą, kuriuo siūloma jų įsileisti i JAV 344.000. Senatas liberalizavo, kaip čia sakoma, įstatymą ta linkme, kaip atstovų rūmai buvo jau prieš metus pasiūlę. Įstatymo projekte yra šie svarbesnieji nuostatai:

1. Įsileisti 344.000 DP, 54.744 tremtinius (expellees), etninės vokiečių kilmės asmenis, išvarytus iš savo gyvenamųjų vietų už Vokietijos sienos *), ir 20.000 nonkvtos našlaičių.
2. IRO programos vykdymą pratešti dar vieniems metams t. y. iki 1951 m. birželio 30
3. Panaikinti nuostatai, kad 40% įsileidžiamų DP būtų pabaltiečiai, Pabaltijo valstybių gyventojai, ir kad kita 30% būtų ūkininkai. Mat, prezidento Trumano ir kitų nuomone tos pirmenybės buvusios diskriminacinės.
4. Išvietintaisiais laikomi asmenis, i okupacines zonas atvykę iki 1949 m. sausio 1 d. vietoje 1945 m. gruodžio 22 d., kaip buvo nustatyta senajame įstatyme.
5. Suteikiama teisė imigracijos ir konsultacijų įstaigoms spręsti klausimą, ar išvietintasis asmuo yra tinkamas (eligibile) ir ar įsileistinas. Pakeitimas padarytas, atsižvelgiant i skundus, kad dėl nepakankamo tikrinimo i JAV patenka komunistai, subversantai (subversives) ir kriminalistai.
6. Garantijų davimo teisė tesuteikiama tik Amerikos piliečiams arba piliečių vadovaujamos organizacijos. Pagal ankstesnę (1948 m.) įstatymą garantijas duoti galėjo ir svetimšaliai bei Amerikon atvykę buvusieji
7. Įsileisti 20.000 našlaičių vietoje siūlytų 5.000.
8. I bendrą skaičių įtraukti ir 4.000 baltųjų rusų, susimetusių i Filipinus.
9. Priimtas siūlymas skirti 10.000.000 dolerių DP kelionėm lig uostų apmokėti.

Dabar šituos kiek skirtingus atstovų rūmų ir senato projektus derina speciali komisija, i kurią senatas pakyrė 5 savo narius: 4 balsavusius už šį įstatymą ir 1 prieš jį. Pastarasis yra Mc Carranas, kuris vedė atkaklią kovą prieš projektą. Čia reikia pažymėti, kad jo atstemas projekte buvo siūloma, jog 40% įsileidžiamųjų būtų pabaltiečiai ir kad 30% viso skaičiaus būtų ūkininkai. Tad, nors Mc Carranas Amerikos spaudoje buvo apšauktas atkakliausiu DP įsileidimo priešininku (nepalankių suvaržymų jo projekte tikrai buvo), jo projektą priėmus pabaltiečiai būtų galėję tik džiaugtis.

Už įstatymo projektą balsavo 27 demokratai ir 31 respublikininkas, prieš jį balsavo 8 demokratai ir 7 respublikininkai. Besvarstydamas DP įstatymą senatas pasiekė naują rekordą: posėdžiaudamas 13 valandų be atvangos, įvairius siūlymus balsavo 20 kartų. Ankstesniu rekordu buvo 15 balsavimų viename posėdyje.

*) Vokiečių laikraščiu pranešimais bus įsileisti tik tie „volksdeutsche“, kurie turi JAV giminių.

JAV kultūrinio gyvenimo apraiškos

Būtų*) tačiau netikslu tvirtinti, kad laikraščiai su skaitytojais domisi tik Ingridos — Rossellini kūdikiu ir kad jie neatreikia dėmesio i truputį rimtesnius - politikus reikalus. Kiekvienas dienraštis turi vad. „editorial“ pusl. — čia rasime net keletą vedamųjų vidaus ir užsienio politikos klausimais. Dažnai tą puslapį pajavairina sąmojingos ar nesąmojingos karikatūros (vad. „Cartoon“). Žinoma, vienas puslapis iš 50—150 — nedaug ir užtat skaitytojas norom nenorom turi nardyti skelbimų jūroje.

Vis dėlto yra ir dienraščių, kurie savo „nuobodumu“ ir sensacinių antraščių vengimu kiek primena ir Europą. Jų nedaug ir jie turi žymiai mažesnę tiražą. Žymiausias jų, pasaulinio masto dienraštis „New York Times“. Ir jame siaučia skelbimų davejai, tačiau šis dienraštis, vis dėlto savo gera redakcine puse, informacijų tikslumu toli pralenkia kitą, skaitytojų pomėgiams pataikaujančią spaudą. Pastaruoju metu „NYT“ vis labiau artėja prie Washingtono slugsnių ir išsiai deda Trumano ar Achesono kalbas. Tuo būdu jis iš dalies jau netenka savo ligi šiol pagarsėjusio nepriklausomumo aureolės. Šiaip ar taip, tai geriausias JAV dienraštis, ypač gerą išpūdį daro jo sekmadieninės laidos (ligi 250—300 pusl.) su vyksiausiai redaguotais priedais — literatūros, meno, sav. politinės apžvalgos ir kt.

Kitas rimtas dienraštis, jau mažiau paplėtes, tačiau savo šalininkų turįs visose JAV, tai Bostone leidžiamas „The Christian Science Monitor“.

Salia dienraščių, JAV skaitytojų tarpe labai mėgiami ir žurnalai — ir šie didesnę savo puslapių dalį aukoja skelbimams (dažniausia jie spalvoti ir, reikia pripažinti, estetiiniu ir grafiniu požiūriu atlikti be priekaištų). Ir kodėl gi nedėti skelbimų, jei toks „The Saturday Evening Post“ už 2 pusl dydžio skelbimą gauna net 11.000 dol! Toks gi „Life“ ir kiti žurnalai deda nemažiau 50 pusl. skelbimų. Jau tų skaičių pakanka suprasti, kad JAV spauda turi išsiai komercinį pobūdį ir kad jai laikytis nėra jokios problemos. Tačiau tai liečia milijoninių tiražų spaudą ir

žurnalų tarpe tokių rasime kokį 30. Visi kiti žurnalai — jų pasirinkimas nemažas — jau žymiai kuklesni ir savo išvaizda ir medžiagos kokybe.

Medžiagos požiūriu negalima nepastebėti vieno būdingo bruožo — ypatingai susidomėta SSSR, jos politika, būsimuoju karu, atominio krano perspektyvom. Dienraščiai lenktyniauja, dėdami išpūdžius iš SSSR. o žurnalai visu rimtumu jau antri metai stengias atskleisti visą tiesą apie SSSR, t. y. psichologiškai parengti amerikietį skaitytoją. Kai kurie iliustr. žurnalų pasisakymai ir reveliacijos nemažai jaudina visuomene, pvz. vasario 27 d. „Life“ grafiškai pavaizduota SSSR karinė galybė ir galimybės bombarduoti JAV miestus.

Televizijos amžius dabar gyvenamas JAV — šitaip galima tvirtinti. Televizijos aparatai pramonė daro didžiulę pažangą ir tai matyti, kad ir pasižvalgius radio - televizijos krautuvių vitrinose. Visur vyrąja televizijos aparatai, visai nustelbiami mažyčius, tik vietos stotims tinkamus radio aparatus.

Amerikiečiai nepaprastai mėgsta naujoves, tad nenuostabu, kad domėjimasis televizija yra labai didelis. Pora skaičių: šiuo metu televizijos emėjų skaičius New Yorke jau yra pasiekęs 40% radio abonentų skaičiaus, o iš viso JAV jau veikia per 100 televizijos stočių ir aparatus turi per 1 milijonas gyventojų. Apskaičiuojama, kad esant tokiai pažangai, metų pabaigoje busią jau 9 mil. televizijos aparataų savininkų.

Visa tenka aiškinti sensacija — iš esmės tai, bent ligšiol, joks kultūros laimėjimas. Aparato ekrane dažniausiai perduodamos sporto rungtynės (boksas, rugby), kabaretiniai numeriai, neišvengiamos reklamos ir žymiai rečiau operos ar rimtesni koncertai ar vaidinimai. Didžiausia duoklė tenka aktualiųjų momentui ir šiuo atžvilgiu konkuruojama spauda ir radijas, kai pvz. girdi ir drauge matai preč. Trumana kalbant. Iš kitos vėl pusės tai praeikimas moksleivijai, nes amerikiečių šeimose vaikai neiškenčia 3—5 val. neišsėdėję prie aparato ir pamirę visas pamokas... V. Indr.

Teatras,

nors jau didelę dalį lankytojų atima kinali ir televizija, vis dėlto bent didesniuose miestuose dar laikosi. Jei tokiam New Yorko Broadwayuje kasdien veikia apie 30 teatrų ir jei kai kurie spektakliai pasiekia net 3000 vaidinimų ir nenuočia nuo scenos metus ar dvejus, tai reikią, kad publikos atsiranda.

Bet kas tai per spektakliai? Daugiausia muzikaliniai - vokaliniai varietės tipo vaidinimai kaip „Oklahom“ ar dabar einas „South Pacific“. Tačiau pastatomos ir dramos gerai parašytos ir talentingai suvaidintos, kurios sugeba pagauti publiką ir išsilaikyti scenoje metus ar daugiau. Ryškiausi pavyzdžiai — 1947 — 1948 m. sensacija, premijuota drama T. Villiamso „Tramvajus, pavadintas Troškimu“ ir 1949 m. didžiausią sekėmė radęs A. Millerio „Pardavėjo mirtis“. Abi pjesės stiprios savo scenine struktūra, nors idėjiškai daug ką joms galima būtų prikišti. Visos kitos dramos Broadwayje ar kitur, pvz. Bostone turi pasiekimą ir laikosi scenoje bent 2 savaites — mėnesį ar ir daugiau, jei jose pasirodo ekrano garsenybės — tokiau atveju, kai vaidina tokia K. Hepburn, H. Fonda ar Fr. March, bus pilnos salės žiūrovų, nors būtų vaidinama Sekspyro komedija ar net Strindbergo „Tėvas“. Publika eis žiūrėti ir Sartre'o dramų ir Čechovo „Vyšnių sodu“, tačiau ir jose turės rodytis filmų žvaigždės, gi pačios pjesės bus visiškai suamerikonintos.

Teatro JAV dar vienas bruožas, kad dažniausia nerasime pastovaus teatro su aktoriu trupe, bet tik važinėjantis vad. kompanijas — jos, subūrusios keletą ar keliolika aktorių, bando laimė įvairiuose miestuose ir pagaliau pasiekia didžiausio laimėjimo - patenka i Broadwayaus teatrų sceną.

Opera JAV gyvenime nevaidina jokio vaidmens, jei neskaityti Metropolitaino operos, tačiau ir šioji, nors keletą mėnesių ir lanko keletą didesnių JAV miestų, negali sukelti didesnio atgarsio kultūros gyvenime. Tai daugiau reprezentacinis New Yorko turistinis objektas.

Muzika, simfoniniai, vokaliniai ir kiti koncertai klesti tik didžiuosiuose centruose — tokiam

PLB pirmininkas pas Sv. Tėvą

Balandžio 22 d. iš Romos sugrįžo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vokietijos krašto valdybos pirmininkas Dr. J. Balčiūnas. Jo uždavinys buvo aplankyti Bažnyčios galvą ir pareikšti jam lietuvių troškimus Sventasis Tėvas jį priėmė specialioje audiencijoje. Pirmininkas pasveikino Pijų XII lietuvių vardu ir įteikė iškilmingą adresą lotynų kalba, kuria išreiškiama padėka už Delegatūros ir specialios lietuviškosios kolegijos įsteigimą Romoje, už lietuviškas radijo valandėles per Vatikano stotį ir taip pat už visą Sv. Tėvo rūpesčių teiktą lietuviams dvasinę bei materialinę paramą. Be to, pareikšta padėka už ypatingą Amerikos NCWC organizacijos globą.

Sv. Tėvas savo atsakyme pažymėjo, kad jis gerai žinąs lietuvių tautos kančias ir todėl jis meldžiasis už lietuvių tautą. Šia proga jis suteikė ganytojišką palaiminimą PLB pirmininkui ir visai lietuvių tautai.

Pono Balčiūno kelionę paminėjo pora kartų „Osservatore Romano“ — Vatikano oficiozas, o taip pat ir Vatikano radijo stotis.

Malonus pranešimas

Daug lietuvių, gyvenančių britų zonoje gavo sekančio turinio pranešimus, kurių viena čia skelbiame dėl įdomios vašybos:

Gerbiamas psl. . . . . Anglu viriausibe praneše musu vadovibe, kad repatriacija Taribiniu pyliečiu i savo Tevines turi buti užbaigta ši menses (balandžio) 1950 m. Ir musu repatriacijos missija turi pailikti anglų zoną.

Pranešu, Jums ir visems lietuviams raudantems Vokietijoi anglu zonoje, kad atejo ta diena, kada Jus turite nuspresti, kaip buti, arba sugrįžti i savo Tevinę ir buti Jos pilnateisiu pyliečiu, arba pasilikti uzsenije ir buti visa amžiu vergu . . .

Braunswaig „7“ balandžio 1950 m. Taribines Repatriacijos karininkas Kapitonas Ananievas

Atsiųsta paminėti

A. Vytenis: **The Red Star**. 52 Authentic Photographs. In exile, 1950, 32 psl. Knygelėje fotografijomis pavaizduojami sovietų darbai Lietuvoje pirmosios okupacijos metu. Paaishkinimai anglų ir lietuvių kalbomis.

Stasys Yla: **Lietuva brangi**. Iškeliaujančiai sesei ir broliui Išleido LT Kat. Apcijos Centras 1950-šventaisiais metais. Spaudos darbus atliko Ventos leidykla. 32 psl. Tiražas 2000 egz.

Kotryna Grigaitytė: **Paslapstis**. Lyrika. Ilustravo V. K. Jonynas. Išleido Venta 1950-šv. metais. 78 psl. Kaina 3,- DM Tiražas 800 egz.

V. Indr.

New Yorke ir Bostone muzikinis gyvenimas labai gyvas ir turi gausią auditoriją. Daug prie muzikinio gyvenimo plėtos prisideda ir konservatorijos. Visa tai tačiau liečia tik didesniuosius miestus.

Kinai buvo ir tebėra didžioji JAV liaudies pramoga. Nors Hollywoodas ir pergyvena krizę, nors filmų siužetams medžiaga išsemta ir nuolat atnaujinami seni dalykai, vis dėlto žmonės, ypač jaunimas, nežiūrint, palyginti, aukštų kainų, vis dar veržiasi i kino-teatrus. Tie žiūrovai už 60—80 ct. gauna minkštą sėdynę ir paprastai do filmus, tai teikiama pramoga bent 3 valandoms.

Keliadesimt filmų pamačius, galima padaryti tokias išvadas: be labai retų išimčių, kai parodomi idėjiniai ar vaidybiniai stipresni filmai, daugumas filmų — menko, banalaus lygio. Ir čia taikomas prie masių skonio, patiekiant filmus arba kriminalinio turinio arba su „Laukinių Vakarų“ (kovbojai) koloritu arba karo, aviacijos, laivyno motyvais.

Kaip ir seniau, dabar reikią filmo sekmei aktorių vardas — dar ir dabar vilioja žiūrovus mūsų seni pažįstami iš Lietuvos laikų: C. Gable, Loretta Young, C. Cobbert, Bette Davis, Garry Cooper ir kt., tačiau šalia tų vardų atsiranda visa eilė naujų: Victor Mature, Red Cameron, J. Wayne.

Pastaruoju metu būdingas bruožas filmų pramonėje — visa eilė gerų karu siužeto filmų (labai mėgstama pavaizduoti žygius Ram. Vandenyne frontuose) ir keli filmai, kuriuose iškeliamą negrų problema ir pozityviai sprendžiama. Pastarieji, nors dažnai pastatyti pgl. literatūros veikalus, visais požiūriais išsiskiria ir yra patekę i pačių geriausių eiles. JAV ekrane vis dar rodo stebuklus Walt Disney, kasmet patatydama po vieną ilgo metražo filmą. Ir šiais metais parodės „Pelene“ (Cinderella), nedaug kuo besiskiriančią nuo atmintinosios 1939 m. „Snaigės“.

JAV ekranoose pasirodo labai nedaug Europos filmų: prancūzų, anglų ir italų. Jie geriausia liudija, kad JAV filmų lygis yra kritę ir kad meno, idėjinio, o labai dažnai ir vaidybinio požiūriu, Vak. Europa vis dar pirmauja.

V. Rimvydas, Boston, Mass.

LIETUVIO 13 Nr. buvome praneše apie kovą 22 d. IRO sanatorijoje Heilbronne įvykusias ligonių demonstracijas.

Tačiau balandžio 17 d. ligoniai ją vėl pasitebėjo viename sanatorijos skyriuje. Susidūrė išpuolis, kad ji vėl grįžta pareigų eiti. Tos pat dienos popietę prie jos darbo kabineto pradėjo rinktis ligoniai, vyrai ir moterys, kurių dalis išsivedė gydytoją iš kabineto, nuvedė prie durų ir paprasė sėdėti į iš anksto paruoštą vežimėlį.

Balandžio 18 d. sanatorijoje lankėsi įvairių aukštųjų pareigūnų komisija, kuri posėdžiavo su tarptautiniu ligonių komitetu. Atsakydami už įvykius komitetas atsisakė priimti, nes jis buvo direktorių iš anksto įspėjęs apie galimas pasekas.

Atviras žodis

DEL BRANGININKŲ

M. Bajorinas, D. B. L. S-gos Centro Valdybos Pirmininkas praneša: „Lietuvio“ Nr. 14 tilpo p. Paulausko iš Anglijos korespondencija, kurioje metami neteisingi kaltinimai DB Lietuvos Sąjungos Centro Valdybai ir tarnautojams.

DBL S-gos centras teikia patarnavimus visiems lietuviams. Centro tarnautojai, kurie tuos patarnavimus duoda, yra išlaikomi iš Sąjungos narių solidarumo mokesčių, ir nariams patarnavimai yra teikiami nemokamai.

Pono Paulausko korespondencijoje minima ponija yra neharė ir, matomai, nebuvo suinteresuota Sąjungos egzistencija iki jai pačiai asmeniškai prireikė Sąjungos patarnavimo. Centro Valdybos nustatytas mokeskis už patarnavimus nariams yra 15 šilingų už puslapį (prašymų, vertimų etc.).

Prasoma suma yra didelė, bet nereikia užmiršti, kad Sąjungos nariai, mokėdami solidarumo mokesčių nuo pat Sąjungos įsikūrimo, jau yra irgi nemažai pinigų įmokėję Sąjungos išlaikymui, kad įgalinti tokius, kaip gerbiamoji ponija, reikalui esant, pasinaudoti Sąjungos patarnavimu.

Jeigu toji ponija būtų Sąjungos narė, patarnavimas jai būtų nemokamai duodamas. Sąjunga net apmoka advokatų išlaidas nariams, jeigu jos neviršija 2 svarų.

Kas liečia tos ponios nepasiturėjimą ir šeimoms išlaikymą, randu reikalinga pažymėti, kad S-gos nariai gali būti dėl neturto nuo solidarumo mokesčio atleisti.

ISTISINIS VAIZDAS

Dr. A. N. iš Clevelando, Ohio, rašo: Tenka pripažinti, kad skaitydamas Amerikos lietuvių duomenis ir 4 savaitraščius bei du Clevelando amerikinius dienraščius (po 45 psl. vidutiniai), negaliu sudaryti faktų, istisinio vaizdo, kas dedasi pasaulio politikoje.

MR. KENNAN

A Saščius iš New Yorko praneša: Visai nežinojau, kad Jūsų laikraštis mane reguliariai lankė nuo pat atvažiavimo į Jungt. Valst. Mat, greitai iš savo giminių persikėliau į universitetą. Tik va štai vakar dėdė-mainerys (angliakasybės-red.) atvažiavęs parokavo, kad jis labai „laikinas“ (mėgsta-red.) LIETUVI — už jį, esą, ir doleris kitas negaila būtų idėti...

Buvau nustebintas LIETUVYJĘ radęs Mr. Kennan straipsnį, kurį mes kaip tik universiteto seminarui nagrinėjome...

Derybose su tarptautiniu ligonių komitetu buvo norima išgauti komiteto sutikimą pavartoti represijas prieš tuos ligonius, kurie dalyvavo gydytojos išgabenime. Į baudžiamąjį sąrašą buvo įtraukti 7 asmenys. Sanatorijos atmosferai vis labiau įsitempiant, o sanatorijos ligoniams vis vieningiau solidarizuojantis su numatytais deportuoti, ligonių komitetas reikalavo iš IRO pareigūnų numatyta deportaciją atšaukti, arba bent sustabdyti, kol reikalas bus aukštesniu IRO įstaigų išspręstas.

sanatorijoje buvo paskelbtas visuotinis ligonių bado streikas.

Pusryčius tą dieną ligoniai dar valgė, bet pietus jau ne (tik mažesnė dalis pačių sunkiausių ligonių iš dalies). Ant ligoninės stogo dviejose vietose buvo iškeltos juodos bado streiko vėliavos pusiau stiebo. Daugumas ligonių susirinko viršutiniame sanatorijos aukšte ir palyginti ramiai laikė. Tarpais buvo pasitarimai. Tačiau tiems, kurie kvietė streiką bendram ligonių labai nutraukti, nedavė nė kalbėti. Perdaug jau buvo įsisiūbavusios suerzintų ligonių nuotaikos. Pro langus buvo ištiestos iškabos anglų ir vokiečių kalbomis, kuriose buvo pareiškiamas:

„Mes esame ligoti, apgauti ir badaujami, bet mes nenusileisime!“

Balandžio 21 d. pasirodė nauju transparenčiu. Tuo tarpu IRO pareigūnai visokiais būdais stengė per komitetą demonstruojančius ligonius paveikti, tačiau šitink, kad savo tikslo nepasiekė, pradėjo grąžinti ir patiems komiteto nariams deportacija. Numatytųjų iškraustyti iš sanatorijos ligonių skaičius padidėjo. Be tų 7 demonstracijų dalyvių ir be ligonių komiteto narių buvo pagrasinta vėliau deportuoti dar apie 50. Padėčiai įsitempiant, atsakė savo noru išvykti netik tie 7, bet ir komiteto nariai. Tačiau, tarpininkaujant kaimiečių gydytojams, kurie abiem pusėms įsakmiai nurodė neigiamas badavimo ir tokio susierzinimo pasekas ligonių sveikatai ir gyvybei, penktadienio vakarė komitetas bado streiką laikinai nutraukė su sąlyga, kad bausmės ligoniams (išvežimais) bus sustabdyta ir palaikta Bad Kissingeno sprendimo. Komitetas tuo reikalu kreipėsi ir

Čiurlioniečiai nustebino Chicaga

MARGUČIO pastangomis balandžio 16 d. Chicagos operos teatre pirmą kartą Chicagoje pasirodė „Čiurlionio“ ansamblis, vadovaujamas Alf. Mikulskio. Čiurlioniečių eikagiečiai laukė su nekantrumu ir jau savaitę prieš koncertą buvo pristigę bilietų, nors saleje telpa iki 4.500 žiūrovų. Publikos tarpe, kurios didžiąją dalį sudarė Chicagoje besiskuriantieji, buvo dalis ir senųjų Amerikos lietuvių.

Programoje mišrus vyrų ir kanklių palydimas moterų chorai išpildė grynai lietuviškas dainas. Spalvingi, puikiai išpildyti tautiniai šokiai pagražino ir taip turtingą programą. Ansamblio visumai reikiama orumo ir grožio teikė puikus scenos apšvietimas ir dekoracijos, kurias atliko dail. Vl. Vijeikis.

Po koncerto čiurlioniečius sveikino adv. Ollis ir gėles išteikdamas poniam Vanagaitienė. Ansamblio vadovas Alf. Mikulskis nuosirdžiai padėjo iniciatoriams ir visiems Chicagoje lietuviams už gražias pastangas, pažadėdamas lietuvių tautos meną nešti į šio krašto žmones.

„Čiurlionio“ ansamblio pasirodymas Chicagoje buvo staugmena ir drauge visų lietuvių pasididžiavimas. Svečių tarpe buvo didžiųjų laikraščių atstovai, meno žmonės ir šiaip įtakingi asmenys.

Lietuviškos mokyklos šeštadieniais

Chicagoje prie parapinių mokyklų yra įsteigusių keletas taip vadinamų šeštadienio mokyklų, kuriose dėstoma lietuvių kalba, krašto pažinimas, istorija ir kiti dalykai vien lietuvių kalba. Mokyklas lanko buv. tremtinių, o neretai ir amerikiečių vaikai. Šiaip parapinėse mokyklose, nors jos ir vadinamos lietuvių parapinių mokyklomis, visi dalykai dėstomi anglų kalba ir jau tolokai nutolę nuo lietuviškos dvasios, nors kai kurios mokytojos dar moka lietuviškai.

Jurgis Janušaitis

C/Kartotekos skelbimas Nr. 18

Iš JAV ir kitur yra ieškomi šiam skelbime išvardinti asmenys. Ieškomieji ar apie juos žinantieji, malonėkite atsiliepti C. Kartotekai kartu nurodant skelbimo eilės Nr. ir įdedant reikiamą kiekį pašto ženklų atsakymui apmokėti.

Siųsti šiuo adresu: München 27, Rauchstr. 20. C. Kartotekai.

- 168. A. Maciūnas ieško dr. Jono Kairiūkščio sūnau Antano ir Steponės, gim. 1916 m. Miliūnų km. Panemunio vls. Rokiškio apskr.
169. Stasys Jankauskas ieško Jadvygos Kymanaitės, gim. 1901 m., Bronės Kauptaitės, gim. 1922 m., Juozo Kymantų ir Aleksandro Jankausko, gim. 1916 m. Pažaislių, Kauno apskr.
169. Albinas Kaupas iš JAV ieško Čiuteikio, kilusio iš Miziukų km. Luokės vls.

į įvairias kitas įstaigas, ieškodamas užtarmos, tačiau tikrai veikles paramos ir užtarmo iš niekur nesulaukė.

Savaitgaly buvo ramu. Išbadėję ligoniai vėl kiek sustiprėjo ir laukė, ką bus išsprendęs IRO štabas Kissingene. Pirmadienį, balandžio 24 d., apie pietus buvo sužinota, kad Kissingenas palaiko Nellingeno arejos patvarkymus ir, tvirtindamas juos, isako įvykdyti iki pirmadienio popietės. Nors telegrama buvo Heilbronnui perduota jau penktadienio vakare, tačiau ligonių komitetas tik pirmadienį apie ją sužinojo, o kai kurie tremiamieji tik prieš pat 14 valandą gavo parėdymą išsiskraustyti tą pačią valandą.

Padėtis vėl nepaprastai įsitempė. Į sanatoriją pradėjo važiuoti aukštųjų pareigūnų auto mašinos. Ligoniai jau tarėsi atnaujinti bado streiką.

Į pavakarį atvyko ir ginkluotų pajėgų mašinos, matyt, iškvistos IRO pareigūnų. Kai paaiškėjo, kad kėsiniami tremiamuosius ligonius jėga iškraustyti, ligoniai subrzdžo ir demonstruodami prieš tokias prievartos priemones pradėjo užblokuoti koridorius. Netrukus atvyko, matyt jau iš anksto užaliaruota MP policija, bet jai prieš ligonius, savaime aišku, nebuvo kas veikti. Jų dzypai netrukus vėl išvažiavo.

Aštresnis incidentas įvyko sanatorijos A II skyriuje kur vienas iš numatytų deportuoti ligonių gavo širdies priepuolį. Subėgę daktarai tuoj švirkštai atgaivino.

Tuo tarpu atvykę kai kurių tautybių institucijų atstovai ėmėsi tarpininkavimo, tikindami ligonių komitetą, kad, bent tuo momentu, jau nebėra prasmės priešintis, nes ką gi ligoniai gali padaryti prieš ginkluotas pajėgas? Komitetas buvo priverstas sutikti kapituluoti. To pasėkoje pirmadienio vakarė (IV. 24) iš sanatorijos buvo išgabenti 6 ligoniai demonstracijos dalyviai ir, be to, visi tarptautinio ligonių komiteto nariai (be kelių sviežiai operuotųjų).

Iš lietuvių ligonių tarpo buvo deportuotas tarpt. komiteto narys PLB Heilbronne apylinkės seniūnas M. Jauniškis ir lig. Dreslius (su kuriuo kartu išvyko ir jo žmona). Išretreieji išvežti ir įvairias stovyklas. IRO pareigūnai su šypsena juos išlydėjo, patenkinti, kad pavyko ligonius priversti nusileisti.

Sanatorijos naujasis direktorius dr. Fischeris pradėjo jau eiti savo pareigas. Senasis, dr. Zawadzki, dėl kurio kaltės labiausiai ir prieita prie tų įvykių, nakties metu išsiskraustęs. Taip pat iš Heilbronne galutinai išvykusi ir dr. Steinegger-Linde, dėl kurios visos tos demonstracijos ir vyko.

VYKSTANTIEMS Į UZJORIUS

gera proga trigubai pigiau įsigyti Kukanauzos Anglų kalbos vadovėlį, kurio kaina nuo š. m. gegužės I d. 3 DM.

Šio vadovėlio platinojai skubiai atsilgina po 5 DM su p. K. Stanaičiu: (13b) München, Rauchstr. 20. Neatsiskaiciusieji bus paskelbti spaudoje.

Norintieji įsigyti šį vadovėlį pinigus siunčia šiuo adrr.: J. Sviesys, (13b) Memmingen, D. P. C. Kreditan nebus siunčiama.

Britų zonos tremtiniai jungiami į vokiečių ūki

Gegužės mėnesį visos Schleswigo-Holsteino stovyklos bus įjungtos arba pradėtos jungti į vokiečių ūki. Pagal britų karinės valdžios planą, pirmoj eilėj vokiečių ūkin bus įjungtos šios stovyklos: Rendsburgo, Eutino, Pinnebergo, Geestchachto-Spakenbergo I, Lübecko Meesin ir artilerijos karėvinės, Neustadto.

Pagal kita, jau anksčiau išleista, potvarkį karinė valdžia išako komendantams tremtinius, pereinančius į vokiečių ūki, apgyvendinti geresnėse patalpose, prieš tai jas tinkamai atremontuojant. Tačiau, kaip praktika parodė, visi tie potvarkiai liko ant popierio, nes geresnes buvusius stovyklų patalpas gaus vokiečiai, o tremtiniai kišami į blogiausias ir neatremontuotas.

4 kvadratiniai metrai

Eutino stovykla, įsistėjusi 1946 m. užėmė istisas buvusias karėvines, susidedančias iš 4 blokų ir 6 gyvenamų namų. Čia savo metu buvo apgyvendinta 1.800 DP. Paskutiniu metu jų buvo likę tik 1.300, kurių dalis ba-

landžio pradžioje išgabenta į Neustadto Rendsburgo stovyklas. Dabar buvo belikę tik 800, kurie bus įjungti į vokiečių ūki ir apgyvendinti dviejuose blokuose. Karinės valdžios sutikimu gerieji blokai atiduodami vokiečiams, o tremtiniai paliekami senosiose karėvinėse. Sie du blokai turės patalpinti 700 tremtinių, kitaip tariant į kambarį po 4 šeimas arba po 10-12 viengunčių. Vokiečių būtų įstaiga apskaičiuo, kad tremtiniui priklausot tik 4 kv m ploto.

Stovyklos įjungimas į vokiečių ūki prasidės gegužės 10 d. Nuo gegužės pradžios stovyklos administracinis aparatas bus sudarytas vien iš vokiečių.

Balandžio 17 d. mokykloje vėl buvo pradėtas mokslas, tačiau jau su vokiečiais mokytojais. Tremtinių komiteto reikalavimas priimti DP mokytojus buvo atmetas. Mokyklų inspektoriaus pareiškimu, DP vaikai turį mokyti „vokiškos kultūros“.

Neustadto stovykla vokiečių administracijai bus perduota gegužės 16 d. Čia į vokiečių ūki bus įjungta per 2.000 gyventojų. Veikusi lietuvių gimnazija, atrodė, toliau galės veikti, tik vokiečiams vadovaujant.

„Savanoriškas“ įsijungimas

Savanoriškas DP įsijungimas į vokiečių ūki buvo pradėtas vykdyti jau praėitą rudėnį. Nors atsiskaityti IRO globos DP pasirašo atitinkamą pareiškimą, britų karinėms įstaigoms grąžina dokumentus, o DPACSO direktorius patvirtina, kad jis tikrai savu noru globos atsiskaitė.

Tačiau paskutiniu metu Eutino ir kitose kaimyninėse stovyklose įvyko eilė faktų, kada DP priveržiami „savu noru“ išeiti į vokiečių ūki. Neseniai keletas iš CMLO atleistu Eutine gyvenančių lietuvių buvo pasiusti į Lübecką. Ten iš IRO pusės jiems buvo pareiškta, kad tuoj pat nutraukiama IRO teikta medžiaginė parama. Grįžus į stovyklą, buvo pakištas pasirašyti pareiškimas, kad jie globos atsiskaita savu noru. Nors jie ir protestavo prieš tokią apgavystę, tačiau buvo

priversti pasirašyti, nors britų karinės valdžios instrukcijose įsakmiai pasakyta, kad tik savu noru toks pareiškimas pasirašomas. Minėti asmens iš CMLO buvo atleisti dėl emigracijos, kad grįžt į stovyklą galėtų sutvarkyti savo bylas.

Nusivylę vokiečių ūkiu

Šių metų pradžioje atsirado apie 40 savanorių, kurie patys sutiko išeiti vokiečių ūkin. Stovyklos administracija jiems paskyrė atskirą bloką, kiekvienai šeimai davė po kambarį. Atrodė, kad reikalai eina gerai. Kelis kartus lankėsi britų generolas, apžiūrėjo patalpas, klausinėjo, ar vokiečiai neskrudžia.

Tačiau balandžio mėnesį reikalai pakrypo kitaip. Mat, stovyklos komendantas pasikvietė 4 vok. policininkus. Vos tik jiems pradėjus eiti pareigas, vokiečių būtų įstaiga pareikalavo perduoti vokiečių ūkin išėjusių tremtinių bloką policininkų šeimoms apgyvendinti. Tremtiniai buvo perkelti į blogesnes patalpas, po kelias šeimas į kambarį. Tačiau šie įsakymai pasipriešino ir kreipėsi į aukštesnes britų karinės valdžios instancijas, kurios prižadėjo reikalą iširti.

Lietuviams pastininkams

Lietuvių Pastininkų Sąjungos Centro Valdyba prašo visus buv. pašto, telegrafo ir radijo sričių darbuotojus, šiuo metu gyvenančius Vokietijoje ir Austrijoje ir negalinčius ar iš viso negalėsiančius emigruoti, skubiai pranešti savo tikslus adresus, o jiems keičiantis, skubiai CV informuoti. LPS Centro Valdyba stengsis sudaryti kuklių lėšų fondelį, iš kurio bent ypatingai svarbiais atvejais šelpš sunkioje būklėje atsidūrusius kolegas pastininkus-pastininkes ar jų šeimas.

Taip pat prašome skubiai pranešti savo adresus ir tu pastininkų, kurie jau yra emigravę ir įsikūrę kituose kraštuose. Visais reikalais laiškus siųsti šiuo adresu: Jurgis Janušaitis, 726 W. 18-th Street, CHICAGO 16, Ill., USA. J. Janušaitis - LPS Centro Valdybos sekret.